

SP, 3298

1. 1373

№ 1

B 3288

23. II. 24

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA.

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **AUG. OINAS.** TOIMETUSE SEKRETAÄR: **GUSTAV SAAR,**
ADELE JÜRGENS, O. KARO.

Aastakümne vahetusel.

Kümme aastat on „Üliõpilasleht“ (resp. „Üliõpilaste Leht“) Eesti üliõpilaskonna häälekandjana katsunud peegeldada maksvusel olevaid vaateid ja tõekspidamisi. Ajad ja olud on olnud kiiresti vahelduvad ja väga mitmekesised; mille järele ka lehel tema ülesannete täitmine on õnnestunud kord paremini, kord halvemini, igal juhtumisel aga peab tunnistama, et „Üliõpilasleht“ asutamine omal ajal meie võitluses kultuurilise isolemise eest tähendas suurt edusammu. Oma akadeemilise häälekandja ülevõlpidamiseks ühinesid seni enam-vähem oma ette elanud erilaadilised üliõpilaskorraldused, luues seega teatud üldkorralduse, mis õieti aluse pani Eesti üliõpilaskonnale kui organisatsioonile. Võis oodata, et lehe ümber koonduvad organisatsioonide koostöö laiemad piirid võtab. Et seda ei sündinud, on tõenduseks, et vahepeal muutunud oludes üliõpilaskond laiemat aluspinda tarvitas, kui seda üksikorganisatsioonid anda suutsid, ja hoiatuseks katsete eest restaureerida organisatsioonide edustuse põhimõtet üliõpilaskonna üldkorraldusel. Tol korral aga, 10 aastat tagasi, tähendas väga palju seegi kontakt akadeemiliste ringkondade vahel,

mille moodustas Üliõpilasleht, ja vististi on viimane olnud mitte kõige vähemaks teguriks, mis aitas selgitada ja ära määrata meie haritlaskonna tegevuse sihtjoont saabuvates suurtes ühiskondlikkudes ja poliitilistes sündmustes.

Rahvuspoliitiliste ideaalide teostamisega on meie intelligentsis üldse ja üliõpilaste juures eraldi ideoloogilisel alal tekkinud mingi tühi koht: ühed endistest jumalatest on lihaks saanud, teiselt troonilt tõugatud ja uusi asemele panna pole. Sarnase ideelise interregnumi tähe all astub „Üliõpilasleht“ käesoleva numbriga oma teise aastakümnesse. Aastakümnete vahetus ei ole seega ühendatud mingi ajajärgu lõpu ehk algusega üliõpilaskonna elus. Olukord püsib umbkaudu samasugusena, nagu ta juba mõne aasta eest kujunenud. Selle üheks iseloomustavaks jooneks on vilistlaskonna ja üliõpilaskonna vahelise kontakti lõdvenemine; see tuleb ilmsiks nii üliõpilaskonna vaimlise elu alal kui ka tema välise korraldusvormi kujunemise loo juures. Meil kaevatakse praegu täie õigusega üliõpilaste loiduse ja laiemate huvide puuduse üle, kuid süü ei seisa ainult üliõpilastest. Viimased saavad väga vähe vaimlist äratust.

Sisu: Aastakümne vahetusel — A. O. Üliõpilased ja poliitika — J. Jans. C. J. E. tegevus ja Varssavi rahvusvaheline kongress — André Delvaux. Üliõpilastüüp 1 — Való. Naised ja ülikool. Oppekeel meie ülikoolis — Arn. Susi. Järeloona — V. Kurrik. — Pää ja süda — Triders. Ülevaade tehnikumi üliõpilaskonna edustustest ja eriti 1922/23 a. edustusest. Gaudeamus — V. Kurrik. Üliõpilasmütsi kohta — A. T. Akadeemiline kroonika. Ülikooli teated.

Hind 25 mk.

väljaspoolt — vanemalt haritlaskonnalt. Meil valitseb arvuline disproportsioon akadeemilise vanema ja noorema sugupõlve vahel; kaks kolmandikku üliõpilasist on organiseerimatu, kuna vilistlased rõhuvas enamuses organisatsioonidesse kuuluvad. Siin peitub kindlasti ka üks põhjus, miks uute organisatsioonide asutamine nii visalt läheb — need oleksid paratamatult ainult noorte eneste ülevalhoitavad, kuna just vilistlaste ja üliõpilaste lähendamine aga üks organisatsiooni põhialustest on. Kuna arvuline ebaühtlus möödapääsemata ja see ainult aastate kestvusel muutuda võib, tohiks küll aga juba praegu vilistlaskonnalt rohkem huvi üliõpilaskonna vastu loota. Peaks kaduma see reegliäärane nähtus, et ülikooli lõpetamisega üliõpilaskonnale täielikult võdraks jäädakse. Vilistlased peaksid üliõpilaskonna ilme määravad olema ja temale tegelikke ülesandeid ette seadma.

Ka üliõpilaskonna üldorganisatsiooni küsimus näitab, kui vähe meil üliõpilaskonda tuntakse. Praegune põhikorraldus, mis tegelikult juba kolme aasta eest maksuma hakkas, ei ole seaduslikku sanktsiooni veel leidnud, mõnelt poolt ei taheta talle seda ka ülikooli põhikirjaski anda. Üldiselt valitseb suur teadmatus üliõpilaskonna ja selle organide kohta, samuti nagu teatud huvi puudus ülikooli ja kõrgema hariduse poliitikagi kohta. See on vististi seletatav sellega, et meie kõrgema õppeasutuse

siiski võrdlemisi väikeste ohvritega ja jõupingutustega oleme omandanud; ülikool korraldas end ja avas omad ukсед „veerul vaikse mäe“ veel sõja ajal, kus kogu tähelepanu mujale pööratud oli. Peale seda üles kerkinud hüüdsõna „majandusliku iseseisvuse“ taotlemisest tõrjus kultuurilised küsimused veel rohkem kõrvale.

Hiljuti päevakorrale tõusnud veidi elavamal ülikooli ja üliõpilaskonna korralduse küsimuste sõelumisel võis tähele panna eriti üliõpilaskonna kohta projekte ja üksikuid ettepanekuid, mis sundisid oletama piinlikku tegeliku olukorra tundmatust, või arvatakse, et „seda pahem faktidele.“

„Üliõpilaslehe“ üheks suuremaks ülesandeks eelolevatel aastatel peaks olema enesele kõlapinna soetamine ka vanemates akadeemilistes ringkondades, sest vilistlaskonna elavamast osavõtust üliõpilaskonna elust oleneb palju. On tundemärke olemas, mis lubavad oletada mingi intensiivsema vajumise käärimise ja otsimise tõusu viimasel ajal üliõpilaskonnas. Et sarnased üksikud virvendused õhu ja vastukaja puudusel ei vaibuks, laiemale maksvusele pääsemata, on tarvilik, et kõigi mõtleivate ringkondade koostöö kaudu tekiks tihedam vaimline õhkkond ja soodsamad tingimised intelligentliku mõtte kasvamiseks.

Loodetavasti püsib üliõpilaskonna hääle kandja oma teisel aastakümnel sellele liikumisele ikka lähedal.

A. O.

Üliõpilased ja poliitika.

Poliitika ja poliitikategelased ei ole meie juures mitte heas kuulsuses. Iseäranis hoiatakse üliõpilasi enne aegu poliitiliste probleemide kallale asumast. See riisuvat noortelt inimestelt elurõõmu ja takistavat teadusesse süvenemast, nii et politiseerivast üliõpilasest pärastises elus suurt suppi ei või saada. Üldse rikkuvat poliitika iseloomu. Selle asemel soovitatakse, näit., sporti. Pani ju Tartu Eesti ülikooli rektor esimesel üliõpilaste avalikul immatrikulatsioonil meie Antverpeni olümpiaadi kiirjooksjaid teaduse jüngritele eeskujuks. Kui üks poliitikategelastest palun selles asjas:

audiat et altera pars.

Mis puutub spordi olümpiaadide võitjatesse, siis olid vanad greeklased ühes Platoga nendest väga halvas arvamisest: pidasid neid iga muu tegevuse jaoks kõlbmatuiks ja haigeteks inimesteks. Ka meie aja ärstiteadus ei tõenda

vist paremat. Poliitika asjus annan sõna oma endisele õpetajale professor (praegu Breslaus) Dr. jur. Freytag-Loringhovenile ja temale nimelt kui parempoolsele teadusmehele, sest meie tõusiklikus õhkkonnas ei ole lugupidamist pahempoolsete tegelaste arvamisest.

Prof. Loringhoven kirjutab¹⁾:

„Sõna „poliitika“ oleme Greeka keelest ülevõtnud. Greeklaste juures tähendas ta kogu õpetust riigist, tema ehitusest, tema organidest, riigivalitsusest, riigi rahaasjandusest. Praegu anname sellele sõnale kitsama tähenduse. Meie mõistame nüüd sõna poliitika all kõige pealt praktilist riigikunsti: Peale selle tähendame selle sõnaga õpetust teatud riiklike nähtuste hindamisest nende eesmärkide kättepüüdmise seisukohalt.“

1) Politik, München 1919, lhk. 10.

Kui nüüd poliitika kunst on, küsib Loringhoven, kas maksab siis üldse mingisugust teooriat poliitika asjus luua katsuda? Kunsti, nagu teada, ei saa ära õppida, kunstnikuks peab sündima. Ja vastab selle küsimuse peale järgmiselt:

„Selle küsimise peale leidub vastus iseenestest. Meie tarvitseme ainult ühte pilku mõne loova ehk kujutava kunsti-haru: maali-, muusika-, kujuraimuse-, kirjanduse peale heita ja meie peame enestele ütleva, et isegi sünnipärase anderikkuse juures teatud teoreetiline ettevalmistus kunstnikuks saamiseks tarvis on. Isegi geniaalsete maalikunstniku vaimuandide juures ei või keegi midagi luua, kui ta mitte perspektiivi seadustega põhjalikult tuttav ei ole, kui ta selle materjali, millega ta töötama peab, tehnikat ei tunne. Ja äärmiselt tähtis on temale oma kunsti ajalugu tunda, temast äratust ja vaimust ammutada. Muidugi, ümberpöördud, ei aita mingisugune teooria seda kunstnikuks saada, kellel kunstniku andid ei ole. Kuid siiski saab ka tema teooriaga tutvumisest kasu, ta omandab enesele teooria abil asjatundliku, tabava otsustamisvõime.

Niisama on lugu ka poliitikas.“

Nendele harutustele lisab Loringhoven järgmise keele-ajaloolise märkuse juurde.

„Teie tunnete sõna idiot. Ta on samuti Greeka keelest pärit. Greeka keeles ei tähendanud ta muud midagi kui erasikut, meest, kes ainult oma koduste asjadega tegemist tegi ja avalikust elust osa ei võtnud. Alguses ei olnud sõnas idiot mingisugust inimese mõistuse seisukorra hindamist. Kuna aga Greeka linnriigis ainult vähem andekad inimesed avalikust elust eemale hoidsid, iga normaalne inimene aga ennast kohustatud tundis sellest osa võtta, siis sai kõne all olev sõna aegamööda selle tähenduse, nagu meie praegu talle anname, nimelt kui vaimliselt alaväärtusliku inimese nimetus. Selles leidub mõjuv hoiatus, sellest näeme, kuidas tõsiselt poliitiline rahvas otsustas kodanikkude üle, kellel oma riigi vastu huvi ei olnud, tema tarvis ei aega ega jõudu üle ei jäänud.“

Nende Loringhoveni mälestuste tõenduseks toon ühe koha kuulsast Perikles'e surnute kõnest, milles ta oma koduriiki ülistab¹⁾:

„Sest Atheen on... riik, kus inimest, kes avalikust elust osa ei võta, mitte korralikuks, rahuarmastajaks inimeseks ei peeta, vaid ühiskonna kasutuks liikmeks“.

Kõige sellega, mis eelpool toodud, loodan ma „Üliõpilaslehe“ lugejate hulgas küsimuse vastu niivõrt huvi äratanud olevat, et edasi võin rääkida, eeldusega, et mind lõpuni ärakuulatakse.

Ma lisan, kokkukõlas prof. Loringhoveni arvamisega, et eriti demokraatlikus riigis iga kodanik poliitikas enam-vähem asjatundja peaks

olema. See oleks muidugi ideaalne seisukord. Tegeliselt oleme kaugel sellest. Kuid vähemalt haritlased peaks poliitikas minimaalse asjatundmise omama. Sest ei ole tõepoolest mõtlevat inimest, kes riigielu küsimuste üle nii või teisiti ei otsustaks, kiitku ta ennast nii erapooletuks kui tahes.

Igas seisukohavõtmises on aga juba teatud parteilikkus, millel vähemalt hääletamise korral oma otsustav tähtsus.

Haritlase teadmise omamise aeg on aga ülikoolis. Üheksa-kümnendikku ülikooli sattunud inimestest ei tee peale ülikooli aastaid enam mingisuguse teadusega tegemist. Veel rohkem Helsingi ülikooli rektor Donner konstateeris kümnekond aastat tagasi, et Helsingi üliõpilastest 30% ülikooli lõpetavad, 60% (30% lõpetajaid ühes arvatud) kohta ütelda võib, et nad üldse teadusega tegemist on teinud, kuna 40% üliõpilastest absoluutselt teaduse suhtes ilmasüüdat on. Kuidas meie juures praegu on, ei või ma ütelda, kuid küsimus võib olla ainult protsendi arvu suuruse vahekordades.

Kui aga juba ülikooli aeg nii mööda saadetakse, siis on pärastine elu seda teaduse vaesem, sest vananemisega kahaneb vastuvõtlikkus, vähenevad vaimlised huvid ja suruvad endid väiklased kodused mured kaela. Ülikoolis poliitiliselt ja üldse ilmavaateliselt orienteerumata üliõpilane ei omanda harilikult terve elu jooksul mingisugust asjatundlikku seisukohta ühiskondlikkudes asjades, sest see nõuab õppimist, küsimusesse teaduslikult süvenemist, nagu iga teine eriala. Kuna haritlased on rahvahulkade juhid igal alal, siis mõjub nende teadmiste puudus riikliste küsimuste otsustamisel iseäranis halvasti riigi asjade ajamise peale. Ajalugu tõendab, et on olnud rahvaid, kelle kultuur on langenud kohaste riigimeheliste jõudude puudusel ja intelligentsi saamatuse pärast. Nende ridade kirjutaja on ilmvaate poolehoidja, mis eriliselt majanduslikkude jõudude tähtsust ühiskondliku korra kujunemisel toonitab. Kuid vastuvaidlemata on inimlik mõistus ka majanduslikkude tegurite arenemisel suur jõud ja ühe rahva intelligentsist ripub ära teatud piirides rahva majandusliku arenemise sihti määrata ja ühes sellega ka riiklikku elu juhtida.

Kõige sellepärast arvan ma, et meie üliõpilased, eriti õiguse- ja ajalooteadlased, poliitika vastu rohkem huvi peaksid tundma ja et nad endid selles suhtes teoreetiliselt ja praktiliselt peaks katsuma ettevalmistada. Ei ole ülearu koolideski õpilastele sellest aimu anda, mis poliitika on, kuna praegu koolides poliitika asemel tihti peale poisikeseline koerustikkide tegemine õitseb, kuid suurepäralise poliitika ajamise nime all. Ei ole tarvis kohe määratleva ja hüsteerilise subjektina igasugu koosolekutel ja miitingutel ülesastuma hakata, hariliselt poliitiliselt teisiti mõtlejaid maha tegema. See

1) Thukidides, Geschichte des Peloponnesischen Krieges, Univ. Bibl. NN 1811—1813, 40.

karjuv mahategemine on ainult poliitilise arenematuse tundemärk, niihästi publikumi kui kõneleja poolt. Tõepoolest ettevalmistatud poliitika-mees räägib hariliselt väga akadeemiliselt. Tema annab teadmisi ja huvitab sellega, kuna harimata miitingumees ainult lööklausetega peab opereerima. Õppige ise ja valgustage teisi, sest tööd sellel alal on ääretult. Meie poliitiseerival publikumil on hirmus vähe aimu riiklikudest ülesannetest ja nendest seadustest, mis ühiskondlikku elu valitsevad. Pimedas kobamine on meie poliitika pea iseloomu joon.

Mulle näib lõpmata väiklane ja koguni pentsik olevat, kui tõsised inimesed tähtsa näoga mingisuguse kauge ajaloosündmuse selgitamise ehk ajastlainud juriidilise keerdküsimuse lahendamise kallal teaduslikult pead muravad, kuna selle kõrval asjatundmata publikum sama asjatundmatute juhtide abil tõsiselt ajalugu teeb ja tegeline elu automaatselt ikka uusi õiguslikke probleeme üles seab ja neid ilma teadusemeeste abita lahendab. Meie teadus, eriti humanitaar osa, on suuremalt osalt täiesti eluvõõras, eriti õigusteadus. Võiks ütelda, ta on vanaks jäänud, elab minevikust. Ja meie üliõpilaskond vananeb vaimliselt ühes oma teadusega, kuna mineviku varjud ka muidu tema üliõpilaselu tumestavad.

Astuge elule tema tõelikkuses ligi, olge rahvaga tema riigiloomise püüetes ühes, pange teadus hulkade teenistusesse, esimeses joones riigielu korralduse alal.

Tehke poliitikat! s. o. õppige ühiskondliku elu probleeme teaduslikult lahendama ja õpetage selles teisi. Ärge jääge teaduslikult töötades oma akadeemilise programmi kitsastesse raamidesse ja selle juures nelja seina vahele!

J. Jans.

C. J. E.¹⁾ tegevus ja Varssavi rahvusvaheline kongress.

(Tõlge „Üliõpilastele“ avaldamiseks saadetud prantsuskeelsest käsikirjast).

Septembris 1923 oli C. J. E. nõukogu Oxfordis koos. Seal tehti kaaluvaid otsuseid. Asuti praktiliste saavutuste teele... Metoodiline töö kindlustas viljakad tagajärjed.

Päevakorral oli õieti korduvalt, keskriikide üliõpilaskondade liitu vastuvõtmise küsimus. Korduvalt sellepärast, et juba Brüsseli ja Praaga koosolekuil toetasid erapooletute riikide üliõpilaskondade esitajad mõtet keskriikide üliõpilaskondadele liidust osavõtta võimaldada.

Tekkis tarve probleemi sügavamalt käsitada. Kõik olid sel arvamisel. Eriline komisjon pidi küsimuse lahendama. See komisjon, moodustatud 4 erapooletust liikmest, teeb oma otsuse, täpselt arvesse võttes vastavate riikide olusid ja asja vaenujalal olnud maade soove:

Oxfordis otsustati samuti tarvitusele võtta rahvusvaheline üliõpilaskaart. See kaart võimaldaks üliõpilasile reisil kasutada välismaade üliõpilaskondade asutusi, näiteks, süüa üliõpilasmajades, või jälle saada välismaade kaasvõitlejailt usaldusväärilisi teateid nende maade ehk linna üle. Need üliõpilaskaardid, mis ju õige pea tarvitusele tulevad (nad on praegusel momendil trükis), osutavad kõigile üliõpilasile väga kasulikkudena. Nimelt õpime meie välismaade üliõpilasi paremini tundma. Leides nende poolt vastuvõttu, lõunastades sama laua taga, kus nemadki, nendega juttu puhudes, hakkame meie neid rohkem hindama ja austama.

1) Confédération Internationale des Etudiants.

Yliõpilastyype I.

Yht vestet kirjutada on nagu Ellamaal turbast elektrit teha: halb vedel turvas visiseb ja syytub visalt, kuid põleb siiski ja turbast kontsentreerit energia antakse elektrina edasi, tarvitatagu teda siis kunstlikuks päikeseks arstikabinetis või lihtsalt hõõglambis. Vesteturvast — yliõpilastyype — milliseid pole ses neljatuhandelises kirjus kogus, mida yhendab valge myts. Sõnna suletuna, trykis avaldetuna, ole lahke, millist vaid soovid! Kas nooblit franti Lindast — comme il faut — kel skandaalide seipitsemises kogemusi; metsjeesust-ilmaparandajat: juuksed lakana, kaabulott silmil, aga pääs kindel arvamine, et oleks olnud tingimata maailma kuulsaim mees — kuid ainult see neet ilmakord! Või lootusrikkalt algajaid vekslipikendajaid — tulevasi vilistlasi; või Strindberge lõvilakalisi, nobedajalgeid; tõsiseid maamehi: valgejuukselisi, sinisilmilisi, kohmetuid ja nurgelisi; või representeerivaid ja elukogenuid akadeemilisi esimehi — nina pysti, kravatt põigiti, värsked pykste triip, lakkingad: eesti Clemenceau, alalisi kõrtsikundesid, kel võlgu kõigile kellele

või — lõputu hulk õppimismasinaid. Ning akadeemilisi naisi veel kirjum hulk, alates Oksa kujutelmide maapäälsete kehastustega — hingestet goethelisteni. Yks tulnud maalt ja otsib meest: tal kaasavaraks maid ja mullikaid suur hulk. Teine — linna hellitet laps, kel moeks on kirjandust ja kunsti tudeerida. Kolmas vaene — teda Jumal vähe armastand — ta hakkab pedagoogiks. Ja nõnda edasi. Kuid olgem järjekindlad.

* * *

Perpetuum mobile.

Oma ette on toredad poisid need, Aleks Tiits ja Aadermann. Yks pikk ja nõrk nagu luhapilliroog, mis ainult soovett on maitsnud, võrsudes pää pysti ajand ja tuule käes kõigub, teine paks, tyse nagu rammusal kapsamaal kasvand kaalikas. Nad olid sõbrad, oma vastandlikust fyysilisest kehast ja iseloomust hoolimata. Yks täiendas teist, veel enam: nad olid lahutamatud nagu Siiami kaksikud. Tooniandjaks oli siiski Tiits, kel vedas hästi, otse „sea moodu“, et teised aina imestasid. Ta alustas oma magistritööd juba esimesel semestril, ostes paberid ning karbi sulgi ning võib

Oxfordis vastati ka küsimuslehele, mis oli saadetud C. J. E.-le Rahvasteliidu vaimlise koostöö komisjoni poolt.

See vastus on juba oma mõju avaldanud. Rahvasteliidu komisjon, mille lugupeetud esimeheks suur prantsuse filosoof Bergson, palus C. J. E. saata 4-ks dets. 1923 esitajad, kes komisjonile C. J. E. üksikasjaliku tegevuskava esitaks. Oma istangul 4. dets. kiitis R. L. vaimlise koostöö komisjon heaks meie nõudmiste põhimõtted, mis esile toodi meie delegaatide (hr. Gerard, Marc Van Laer, Claude ja Munck) poolt. Komisjon tunnustas tegelikult keskbüroo kompetentsi üliõpilaste dokumentatsiooni suhtes. Peale selle lubas komisjon oma moraalselt toetust riikide valitsuste ees üliõpilastele sõiduhinna alandamiseks raudteedel. Ei saa küllal kõrgelt hinnata seda toetust ja kaasabi, mida Rahvasteliit meile viimasil aegul on andnud. Aru saades raskusist, mis rahvusvahelise üliõpilasorganisatsiooni töös tekivad, on ta meid aidanud — moraalselt ja tegelikult. Kuid, teisest küljest, poleks Rahvasteliit iialgi tegemist teinud organisatsiooniga, mille tähendust ta oleks alahindanud.

Samas Oxfordis kiitis C. J. E. heaks ettepaneku kongressi korraldamise asjus, milline käesoleval aastal Varssavis ära peetakse. Häälõigusliste liigetena võtavad temast osa oma esitajate kaudu rahvuslikud üliõpilasliidud. Nende maade üliõpilastele, kus rahvuslikku liitu veel olemas pole, võimaldatakse kongressist osavõtt, kuid ilma hääleõiguseta. Sama on maksev ka üliõpilaste kohta, kes mitteametlikkude delegatsioonide liigete hulka ei kuulu.

Näib kindel olevat, et kongress ära peetakse 1924 a. suvevaheajal. Poola ülesandeks on kongressile täpne tähtaeg määrata ja kongressi pidamiseks tarvilikud ruumid, kui ka korterid kongressi liigetele muretseda.

Üksikasjalik kongressi kava töötati Oxfordis välja. Selle järgi avatakse kongress piduliku plenaaristunguga. Siis jaguneb töö seitsmesse

komisjonide. Komisjonide otsused teatatakse kongressile kirjalikkude esitistena ehk sooviavaldustena, milliste üle täisistangutel läbirääkimised järgnevad. — Kongress lõpeb piduliku koosviibimisega. Missugused küsimused tulevad siis kongressil arutusele?

Esimesel kohal esinevad põhikirja muutmisküsimus ja erapooletu komisjoni aruanne keskriikide osavõtu võimaluste kohta C. J. E. töist. Need kaks küsimust tekitavad kõigi eelduste järgi otsustades pikki vaieldusi ja hoiavad kõikide meeled pinevil. Tahaks loota, et need küsimused leplikult lahendatakse, ilma ärevuseta korrektselt talitades, nagu seda kongressi tähtsus väärrib. Päevakorras on veel mõjuva propaganda korraldamine, ülikoolide vahelised spordivõistlused ja praktilised abinõud nende edendamiseks, C. J. E. ja Rahvasteliidu vahelised suhted, C. J. E. majandusline seisukord jne.

Lõpuks — ja see on õige tähtis — valitakse kongressil uus Täidesaatev Komitee senise asemele, mille volitused lõppenu.

Võib loota, et see kongress häid tagajärgi saavutab. Ja nüüd on keskbürool andmeid, mis lubavad seda oletada. Eelseisev 1924 a. aasta- raamatu väljaandmine, rahvuslike üliõpilasliitude ja üliõpilaste huvi C. J. E. vastu, suur aktiivsus üliõpilaskondade rahvusvahelises läbikäimises, parimad suhted meie C. J. E. ja Rahvasteliidu vahel, ja propaganda, mida tehakse terve ilma üliõpilaslehtedes, — see kõik avab meile laiad vaatepiirid ja tiivustab meid suurte lootustega. Meie lõpetame käesoleva artikli üleskutsega kõigile üliõpilasile, missugusis mais nad ka ei asuks, rohkel arvul meie sõpru poolakaid suvevaheajal 1924 külastada. — Nad tunnevad siis selgemini ja elavamalt, kui nii võiks öelda, kui palju tött on selles tähenduses, mida kuulsimise hiljuti ühelt inglise esitajalt: „Tõepoolest, esimest korda peale keskaega hakkavad üksikute maade üliõpilased jälle teineteist tundma õppima“.

André Delvaux,

Rahvusvahelise ajakirjanduse büroo sekretär.

kõnelda noorile uskumapanevalt, et magistritöö on lapsemäng, vaja ainult pääle alata. Selle pooletosina aasta kestes, mil ta isaisadelt päritu fyysiline ja astraalne keha on liikund akadeemiliste kylmade seinte vahel, on ta tutvund tudendi eluga, et võib mängida elukogenut ja eht karjast tulnud maaburši. Isaisa kravatt ja vanaema triibulised sukad, peenike hää — kas see pole veel noobel! Ning iseloomul on laiuust, kui puudub sygavus. Suvel uurib ta maad ja rahvast, korjab, kogub, pildistab ja kirjutab, et talvel anda vaeva selle materjali käsitlemisel, mis on segi kui maailma rahvad pääle Paabeli torni hävitamist. Siis keedab ta kodutalus likööri; pruulib õlut ja kosutab kurnat keha. Ning saavutand rahuldava kaalu ja jätkuvalt hää meeleolu — läheb linna. Korterit yrimisel risti ette ei lyya — yks tõsine mees ei vaata kunagi hinna pääle, kuid korter olgu avar ning yllälgise mööblita. Ta pistab vaid yhestood võivitsiku voodi

alla, viskab poole praet pörsast ja leivapätsi kummuti sahtli ja hakkab elama — nagu linnuke oksal. Ei ole temal muret ega tööd. Yhest lokaalist teise kuni rahakes on, siis koju inagama, et esimeste pyhadest aegu taas maale sõita. Aadermann aga õpib, uurib teadust, käib kohvikus ja sooritab eeleksame. — Kuid niisugunegi elu läheb lõpuks igavaks. Ja sõitsid korra Tiits-Aadermanni keset semestrit koju: raha otsas ja tööd ei viitsi teha. Laiskleminegi on mõnus ja tervistkosutav, kui seda teha maitsega. Kuid kust seda maitset ikka võtta. Nii jõuti koju. Mets oli härmas, lumi krudises, korstnast tõusis suits pysti taeva poole: kodus oli hää ning armas. Kuid raha käes — taas Tartu akadeemiliste myyride poole. Tiits'l vaja vääriliselt synnipäeva pyhitseada, ikka õlle, viina ja sõpruga. Kuid tee väksalist koju on ränk ja vaevaline. Aadermann läheb jaamast kohvikku, ajab asju linna pääl, Tiits aga jõuab koju alles õhtul halet-

Naised ja ülikool.

Vaidlused selle küsimuse kohta Soomes.

Viimaste aastate jooksul on naisüliõpilaste arv kõigis mais, nagu meilgi, võrreldes meesüliõpilaste arvuga õige jõudsalt kasvanud. See suureviisiline naiste ülikooli valgumine on enesega ka jälle päevakorda toonud elavamad harutused selle üle, kui võrd otstarbekohane üldse naiste kõrgema hariduse omandamine on. Nii teatati hiljuti Cambridgest liikumise üle, mis sihtis selle peale, et naisi ülikoolist hoopis välja tõrjuda ehk vähemalt neile teaduslikkude astmete saamist võimatuks teha — naised viivat ülikooli teadusliku tasapinna madalamale, sest nende pärast alandatavat nõudmisi.

Meie kogemused „naishariduse“ alal on veel väiksed, peame veel ära ootama naiste ülikooli töö tagajärgi ja ülikooli lõpetanute pärastise elukäigu kujunemist, et naisi kõlblikkust või kõlbmatust teaduslikuks tööks konstateerida.

Kuid huvitust küsimuse vastu tuntakse meilgi, seda võib juba nii öelda õhust tunda ja seda tunnistavad ka üksikud vilksatused siin-seal ajalehis ja ajakirjus, ka üliõpilaslehes oli

semisvääriliseimas seisukorras; jalad on jäänd veel nõrgemaks kui nad on, palitule ja kaabule nagu oleks mitnevärviliselt joonistat maailmakaarti, näoilme nagu ylespood kutsikal. Nii on need sõbrad! Võtavad su kohe oma armsa hoole alla, kui vähegi ilmutad, et oled tulnud maalt jälle linna ja ei jäta enne kui sa kõik öisel ajal kättesaadavad kvantumid õlut oled alla neeland, söönd silku ja kypsetet kartulid — et kaob maailm ja teadmine sellest. Ning 24 tunni järele end korteri ukse eest leides — ei taipu sa isegi, kuidas see on juhtund. Tiitsil on see vaid proloogiks synnipäevale. Sinna kutsub ta kõik oma sõbrad, puistab kui kyllusesarvest pudeleid ja serveerib nagu elukutseline kõrtsimees. Sõprade tules võtab siis lahke synnipäevalaps neid vastu, naeratab neitsilikult ning punastab kui pruut pulmaööl, kui soovitakse õnne. Sõbrad... Yks lyyriline nature, morte sarvraamprilles ning dzimmikraes ning -kinges, üks väga tark ning tõsine mees Võrumaalt, üks Don Juan en miniature, kellest räägib anekdoot, et ta vaevaga saand põgenema Imatralt karjala õrnema soo käest, kui nad kutsund teda yhes suprema — nnyd ohkab ja kahetseb, — siis poet, kes taob värse kui kingsepp saapaid, et Issand päästa sest setu Byronist — ning mitu muud. Pyhitsemine algab tagasihoidlikult nagu seegi matusel, jõuab oma haripunktile kell 3 öösel buršilauluga ja raueb siis aegamööda öisesse vaikusesse. Teisel hommikul, — kui sõbrad kadund, ning Aadermann näeb kõrval voodis hirmsat und, mälestuseks õhtust vaid korratuses tuba — ähvardab Tiitsi kurvameelsus tappa. Kassiahastuses olev inimene leiab aga ikka sõpru, kes päri temaga. Tiits satub taas kaasatundjate kilda ja leiab end sõitmas Jäneselle vastu võtma 1. maid. Täiskilut laev, lõõtsapill ning käratsejad „krüünetajad“ kaldal, siis õlu, viin ja jälle tunneb Tiits, et pää on raske, kui kannaks ta maailma mõtet, et otse fyysiliselt halb on olla. Siis jookseb

paari aasta eest kõne sellest, kuidas võimalik oleks ülikoolis naisi õigele tegevusalale ette valmistada ja missugused reformid seks tuleksid läbi viia.

Hoopis teravamalt on küsimus ülesse tõusnud Soomes, kus läinud semestri jooksul see keeleküsimuse kõrval üheks ägedamaks võitlusalaks oli.

„Naised ülikoolist välja“ hüüdsõna ümber peeti „Ylioppilasleht“'is ägedat sulesõda; asja põnevust ja kõmulsust arvesse võttes on arusaadav, et nii öelda „naiste vihkajad“ kui ka nende „pool-dajad“ liialdusist ja löökauseist mööda ei pääsenud ning vaidlus osalt följetoonilise iseloomu omas. Kuid ilmus ka sarnaseid kirjutusi, mis asja juure tõsiselt asusid, või vähemalt asuda tahtsid. Et sealjuures Soome akadeemiliste olude erilise käsitlemise kõrval ka naiste ülikooliõpingut kui sarnast laiemalt vaatepunktilt puudutada püüti, ei ole meilgi huvituseta üksikute esitatud väidetega tutvuneda.

Tähelpanu aratab siin eestkätt Heikki Väanäse katse naiste kõrgema hariduse omandamise kahjulikkust rahvusbioloogiliselt ja sotsiaalhügieeniliselt seisukohalt kindlaks teha. Ta väidab, et ajata katsutakse seletada, nagu võiks vane-

ta uisajalu ja avasilmi jõkke, kuni tunneb, et on siiski vähe mittemugav olla rinnuni vees ja annab pyhaliku vande, et tootab jätta joomise — kuni järgmise korrani, sest *ut desint vires, tamen est laudanda voluntas!*

* * *

Motto: Kuuvalge daamiga sarnaneb desserdi taldrikule.

Kõrgel Põhja-Eesti mererannal oli õhtuhämar kätte jõudmas. Oli karge ja jahe. Loksus meri. Kajakad lendlesid. Tasane tuul. Tundus avarust ning mõõtmatust. Seltskond yliõpilasi olid asetund kõrgele kaldale, et anduda õhtu meeleolule, pilgud pöördund sinna, kus taeva ja mere piiril päike laskus merre ning oma valguskulda puistas yle kõigi olijate. Yks neist oli istund kahe puu vahele ja seiras kajakate lendu, madonnalikult rahulik, salomelikult veetlev. See ilu ei olnud anatoomiliselt korrapäraste vormide kompleks, vaid aristokraatne intelligentsus ja hingestet ilme, millele lisaks maitse. Knuthamsunilik llaiali. Kuid nagu koidutäht, mis on rahutu ja vilgub. Siin rannal nagu piibliilik ilmutus, sääal linnas nagu France'i romaanist... Tuli õõ ning seltskond vaibus unne. llaiali vaid aga tahab veel maitseada mõisapargis kevadise õõ veetlevust ja sammub mööda õõhtund alleid, kuna sentimentaalne kuu nagu taevaisa silm peegeldub veeloikudes. Seltsib veel — kui lyyrilises operetis õöst ja llaialist rääkimisvõime kaotand chevalier. Kõik nagu kord ja kohus: käiakse, mõteldakse palju ja räägitakse vähe. Siis — istuvad ja kõnelevad - kõnelevad, kauget-kauget sellest mis mõtleavad. Need — kaks elektrifitseerit tagasihoidlikkust... Puud heidavad musti varje, kuu muheleb ja kaks inimeselast ei tea mis päale hakata... O tempora, kas XX aastasada! — Kuid — sapienti sat. —

mad, eriti emad, hariduse teel omandatud hinge-
lisi võimeid pärivuse kaudu lastele edasi anda.
Uuemate uurimuste järele ei ole isiku hangitud
omadused mitte pärandatavad. Naiste kõrgem
haridus ei aita mitte kaasa, et tulev sugupõlv
oleks andekam, tervem ja arvurikkam; ümber-
pöörduvalt — rahva kasvu ja tervishoiu seisukohalt
on akadeemilise haridusega naised otse
kasutud. Neis võtab maad mingi vaenulikkus
abielu vastu, kartus oma vabadust kaotada,
hirm perekonna murede ees, mis üheks põhju-
seks on, et umbes 50% akadeemilise haridusega
naisist vallaliseks jääb. Prof. Bumm'i andmete
järele oli 1908.—1912. aastatel 1142-st Berliini
ülikoolis õppinud naisest 1917 aastal veel 68%
vallalisi ja Dr. Hirsch leidis, et 729-st selle-
aegsest naisüliõpilasest 1920. aastal vallalisi oli
66,3%, nendest oli 30—35-aastaseid 46,7%.
Ameerika Ühisriikes kogus Mount Holyoke College
natuke aega enne sõda oma endiseilt naisõpi-
lasilt teateid, millest selgus, et 1890—99. aastate

Iga üliõpilase kohus on tellida „Üliõpilaslehte“.

õpilasist ei olnud abielus 58% ja 1900—09.
aastate õpilaist 76%. 1900. aastal Bryn Mavr
Colledge lõpetanud naisüliõpilasist olid 1913.
aastani abiellunud ainult 44%.

Abiellunud naiste suhtes märgib statistika
nende laste vähearvulisust: Mount Halyoke
College abielus olevaist õpilasist oli
lastetuid 39%; kokku vallalistega jäi seega siis
kõigist endiseist õpilasist lasteta vähemalt 80%.
Kõrgema haridusega perekonnad surevad seega
järjekindlalt välja, haritlaste kiht võib püsida
ainult juurevooluga mujalt. Kui silmas pidada
haritud perekondade laste vähesust ja seda, et
palju suurtest meestest on sündinud lasterikas-
test vanematest, mitmetel on olnud kümme ja
enamgi vanemat õde — venda, peab tunnistama,
et väga vähe lootusi on, et haritud perekonda-
dest tulevikus andekad mehed võrsuda võiksid.

Rahvale on suureks kaotuseks, et just pare-
mate pärivuslikkude omandustega varustatud osa
naistest oma energia kõrgema hariduse oman-
damise peale kulutavad ja ema-ülesande täit-
mata jäfavad. See viib aeglaselt rahva tasapinna
langusele, kui parem osa naistest eelistab valla-
list ametniku kutset pereema kutsele, ja seda
teevad praegu akadeemilise haridusega naised.

Üliõpilaskonna laulik.

Mineval kevadel alustati Üliõpilaskonna väljaandmist,
mis pidi sisaldama kõik üliõpilaskonnas lauldavaid laulud.
Senini pole aga kuulda selle ilmumisest midagi. Töö suurust
ja laulude ning viiside redigeerimist arvesse võttes pole
lauliku väljaandmine nii kerge.

Õppekeel meie ülikoolis.

Õppekeele küsimus on olnud ikka „probleemiks“ meie
noores ülikoolis. Ta on raskusi sünnitanud õpetajale ja
õppijale, on peavalu teinud neile, kes peavad hoolt kandma
õppetöö edukuse eest. Kuid tänava ja ka edaspidi näib
see küsimus päevakorda kerkiivat teravamal kujul, kui möö-
dunud aastail, nihkudes ühtlasi meie ülikoolis teiste lahen-
damata päevakorra punktide seas ühele esimestest kohtadest.
Ta väärrib erilist tähelepanu, sest ta hakkab mõnel alal
takistama õppetöö loomulikku käiku, hakkab halvama sedagi
parajamõeldulist tööhimu, mis olemas nii öelda „keskmisel“
üliõpilasel. Ja on täis põhjus karta, et see halbtus lähemal
aastail aina kasvab, sest parandust toovaid muutusi pole
ette näha.

Teatavasti peetakse meil loenguid ülikoolis kolmes
„kohalikus“ keeles: eesti, saksa ja vene keeles. Ühes teadus-
konnas domineerib üks keel, teises teine, kuid üldiselt
on võõrakeelsete loengute protsent suur. Oigusteaduskonnas
näit. loevad tänava oma ainet eesti keeles ainult kaks õppe-
jõudu üheteistkümnest. Teised loevad kas vene ehk saksa
keeles. Teistes teaduskondades on seisukord eesti keele
kasuks vähe parem.

Eesti ülikooli esimestel aastatel ei sünnitanud sarnane
ülikooli „mitmekeelsus“ õppetöös iseäranis suuri raskusi.
Tundsid ju tookord ülikooli astujad vene keelt kõik, saksa
keelt aga väga paljud, sest kool ja üldised sotsiaalsed olud
sundisid nende keeltega tutvunema. Ei olnud vähe see-
pärast neid eesti üliõpilasi, kellele vene- ehk saksakeelsete
loengute kuulamine ja õppimine sarnaste raamatute järele
kergem oli, kui emakeeles. Oli koguni neidki eestlasi-üliõpi-
lasi, kes eesti soost professorite juures kippusid eksami
tegema vene keeles, (kuigi see keel sealjuures neil otse
armetumalt vigane ja vilets oli), sest nende kõvad ajud olid
harjunud vene mõtlemissviisiga ja ei paendunud venekeelseist
raamatuid ammutatud teadmisi väljendama oma emakeeles.
See eesti üliõpilase tüüp ei olevat praegugi veel kadunud.
Neil oludel ei kannatanud õppetöö tunduvalt ülikooli mitme-
keelsuse all. Saadi aru võõrakeelseist loenguist, saadi aru
ja võidi tarvitada ka võõrakeelset kirjandust.

Aastate kestel aga hakkas olukord muutuma. Järjest
kasvab nende arv ülikoolis, kes on oma hariduse omandanud
juba eesti keskkoolis, kuna kahaneb nende hulk, kes on
hariduse saanud venekeelsetes koolides. Kui silmas pidada,
et venekeelne õpetus koolides kadus juba Saksa okupatsiooni
ajal, siis peame juba paari aasta pärast ootama ülikooli uusi
akadeemilisi kodanikke, kes pole võõrakeelses koolis olnudki,
kes on kogu oma hariduse saanud oma emakeeles. See
on iseenesest loomulik ja tervitatav tervenemise, eestistumise
protsess, mis viib rahvusliku ilme ja kultuuri selgimisele;
siin kasvab kinni see haav, mille on lõõnud Eesti rahvale,
kui kultuurilisele tervikule, võõrad võimud. Üks oluline
puudus on aga seni olnud sel protsessil: meie keskkoolide
lõpetajad tunnevad sageli võõraid keeli nii puudulikult, et
ei saa tarvitada ühtki teist kirjandust, peale eesti. Ja üli-
kooli astudes pörkavad nad seepärast kokku sarnaste takis-
tustega, mis mõneleegi näivad olevat ülepääsemata. Vanem
üliõpilaste põlv tundis vähemalt vene keeltki põhjalikumalt
ja venekeelne kirjandus oli talle avatud. Siit leidis ta küllalt
raamatuidki õppetöök. Meie praegustest keskkoolidest aga
ülikooli tulev noorsugu ei tunne ei vene, ei ka mõnda teist
keelt. Ja ülikoolis, eriti mõnel teadusalal, on ta abitu, kui
kala liival. Ta leiab eest loenguid, millest ta aru ei saa;
talle soovitatakse raamatuid, mida ta lugeda ei oska.

Eriti tähelepanuäratav on seisukord selle poolest
õigusteaduskonnas. Nagu öeldud, on siin eestikeelsed loengud
„rõhuvas“ vähemuses, kuna tähtsamaid aineid, mis praktilisele
juristile esimese järgu tähtsusega, loetakse vene keeles.
Aga just neist loenguist on sunnitud paljud noored üliõpi-
lased loobuma, samuti ka praktilistest töödest neil aladel.
Ka varemalt on olnud võõrakeelseist, eriti saksakeelseist
loenguist äräajamisi keele mittetundmise pärast, kuid siis
oli vähemalt võimalik leida kättesaadavas vene keeles vastava
aine kohta kirjandust. Nende tähtsate ainete kohta aga,
mida praegu õigusteaduskonnas loetakse vene keeles, nagu

tsiviil- ja kriminaalõigus ja protsessid jne., võib ka kirjandust ainult vene keeles, mõni väike erand mahaarvatud. Ja kui siis Vene keelt ei tunta, siis on õigusteaduse studeerimine pea võimata. [Vene keel näib meie õigusteadlastele üleüldse jäävat veel mõneks aastaks paratamata vajaduseks. Ei ole ju loota, et Vene seaduste kogu asemele, mis meil praegu maksev (mõistagi eranditega) astuks nii pea oma Eesti Kogu.]

Keelelistel põhjustel kordub ka tänava loenguist ja praktilisist töist eemalejäämine, kuid nähtavasti suuremal määral, kui eelmisel aastail. Kasvab nende arv, kellele ka venekeelsed loengud hakkavad raskusi tegema. Kõige teravamal kujul näib see nähtus esinevat õigusteaduskonnas. Loenguist võõrdumine võib aga kergesti laieneda võõrdumiseks ülikoolist ja lõppeda täieliku eemalejäämisega ülikoolist. Muidugi ei kuulu püüdlikumad, tusedamad ja andekamad eemalejääjate hulka, kuid kahjuks on vähe neid, kes mõnda võõrast keelt kas või tähtedest peale õppima hakkavad, et ülikooli lõpetada.

Võõraste keelte tundmise tähtsust on meil küllalt rõhutatud. Ka haridusministeerium on nende tähtsust vääriliselt hinnanud ja maksma pannud määruse, et keskkooli lõpetajaile antakse kooli lõputunnistus välja ainult siis, kui tal vähemalt üks võõras keel küllaldaselt käes. Kui see määrus täielikku teostust leiab, kusijuures mõistagi õpilasele täis võimalus loodakse võõraste keelte õppimiseks, siis kergendub kahtlemata ka üliõpilaste seisukord ülikoolis.

Kurvaks nähtuseks on see, et üldiselt on vähe kerkinas noorte seas teadlasi. Jällegi on vist õigusteaduskond see, kus seisukord kõige kurvem. Kõigest paar-kolm stipendiaati on selle teaduskonna juures. Kahtlemata on selle nähtuse tähtsamaks põhjuseks majandusliselt vähe töötav perspektiiv. Et aga teaduskonna eestistumine selle tagajärjel viibib, on selge ilma pikemate seletustetagi.

Arn. Susi.

Pää ja syda.

Ma räägiksin nimede-eestistamise karjувast tarvidusest, kuid et ma akadeemia häälekandja veergudele olen sattunud, teen juttu teadusest.

* * *

Enamasti kõigil, kes me seda lehte loeme, vilgub ligidal või kaugel kuskil vilistikssaamine silme ees. Kuid see on üks ränk ja raske saamine. Sellepärast et sind vaest hinge mitmele korrale enne vaetakse ja vaetakse, pigistetakse ja näpistetakse. Ning kõige hullem, kui tahad kas või kõige madalamagi kraadi teadusnaiseks resp.-mehiks hakata. Siis pead midagi päris omast pääst oma käega kirjutama, ja see on veel lõppjurakas. Sest raske on ju noorel inimesel endal teemi leida, raske ka hääd vanemat nõuandjat ja soovitajat saada.

Mina olen, nagu teada, üks mees, kes kunagi oma kyynalt vaka all ei hoiä. Seda vähem veel nyüd seda juhulikku kyynalt, millega arvan ksv! ksv! teenida võivat isaliku teemisoovitajana kõrgematesse vilistisfääridesse rybelemiste puhul. See kyynal, mis kõnesoleva kimbatuse juures abiks ja valguseks võib olla, pole muidugi rasvast ega stearinist, vaid on üks väga õnnestund akadeemilise kirjutusteemi-ettepanek ise kohe.

Yhes unarnukras unenäos ilmuteti ta mulle. Ja ainult kartuses, et teem vananeb või mingi õnnetu juhtumuse ohvriks saab enne kui ise kord nii kaugemale jõuan stundiumis, et teda isiklikult kasutada saan, avaldan ta siin. Paari sõnaga ongi ta ilma ees.

Kirjandus ja allikad lihtsad ja kergesti piireteldavad. Korjata kokku kõik Eesti ja eestlaste kohta väljamaal ilmunud raamatutoodang, kriipsutada alla need kohad ja leheküljed

Järelsõna

minu artiklite seeria „Minevik ja tulevik“ ja h-ra V. Ernits'i sellekohaste märkuste puhul.

I

Kõige esiti palun eksitavat trükiviga õiendada, mis IV artiklis (Üliõpilasleht nr. 11, lehek. 161, 2 veerg, 1 rida) juhtus. Nimelt oli trükitud „Isegi mõned Rahvamuuseumis väljapandud „meesteülikonnad“ jne., peab aga olema „naesteülikonnad“.

Siis ma tahan veel oma seisukohta üldse vanavara ja mineviku kohta selgitada. Minevikku, olgu ta kurb või uhke, tohib muidugi vahetevahel aukartusega mälestada; kuid teda mõne kultuse aineks tõsta ehk temast rahva tuleviku edu ärarippuvaks teha, — see oleks vist küll põhjendamata nõudmine. Et oma mõtte sisu tugevamini allakriipsutada, teen kaks paradoksaalset eeldust. Nimelt oletame esiteks, et 90% eesti rahvast oleks kogu oma ajaloo kuni viimase täpini äraunetanud, — et tött ütelda: kui paljud tunnevad õieti endiste aastasadade õiget ajalugu? — ja et kõik muuseumides paigale pandud vanavara oleks hävinenud. Selle vastu aga olgu Eesti rahva tublid omadused püsima jäänud: tema vaimukindlus ja kehaline jõud, ta töötegemise tung, isamaarmastus ja last not leat ikkagi juba praegugi üldiselt olemasolev karskus. Kas sarnasel olukorral rahva tulevik ikkagi ei oleks kindlustatud, olgu et „mineviku pärandus“ oleks ta meelest kadunud! Sarnases olekus ma kujutan endale nimelt P.-A. Ühisriikide rahvast üldiselt ette. Tema muuseumitest ma kõnelen veel edaspidi...

Vastandina esimesele teeme järgmise teise eelduse: Eesti rahvas olgu oma iseloomu poolt lödvenenud, laisaks, kergemeelseks, pillajaks muutunud, ka keha-

neis, mis tarku järeldusi teevad eestlaste massi või meie üksikute kultuuri- ja riiklustegede perekonnanimelise koosseisu põhjal selle rahvakese ja ta ninameeste tõulis-rahvusliku olemuse kohta. Väartuslikku ainelist saab muidugi ajakirjandusestki, väljamaa oma töö-, meie oma naljanurgast, võib olla Grenzsteini „naila'dega“ alates. Vähe kokku kant on tooresmaterjali ka albumis „Eestlasele eesti nimi!“ — See on kõik! Näete kui lihtne: mõni päev kokku kloppida, ja lugu läbe.

Omalt poolt esitan paar silmapuutund fakti, mis selle teemi kallale asujal tuleksid arvesse võtta.

* * *

Väga lugupeet ja saksa keele raioonis palju loet „Aus Natur und Geisteswelt“ sarja raamat nr. 542 päälkirja all „Die baltischen Provinzen“ V. Tornius'elt Leipzigs Berlin Teubner 1915. Lhk. 19—20:

„Nende kolmeklassi (s. o. saksa aadli, intelligentsi ja kaupmeeskonna, kelledest enne on jutt r.) majanduslik ja sotsiaalne tähtsus on põhjustand, et mõnigi lätlane ja eestlane, aga ka venelane isikliku kasu nimel laskis enese saksastada. Sellepärast leidub tihti perekondi võõrana kõlavate nimedega, kes end siiski läbi ja läbi sakslastena tunnevad. Teiselt poolt tuleb ette ka lätlasi, eestlasi ja venelasi saksa nimedega. Need on enamasti alama seisuse inimesed, väikekodanikud ja käsitöölised, kes oma ligema ymbruse ja läbikäimise mõju all aja jooksul on kaotanud oma saksluse.“

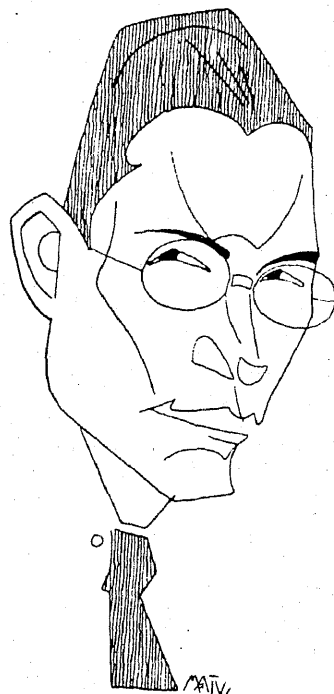
Edasi nähtavasti ka laiadele ringidele määrat „Всеобщая библиотека“ nr. 15 all Berliinis 1921. а. Б. Дюшени'sulest ilmunud Республика Прибалтики“, üks isseeneset meile võrdlemisi päris häatahtlik raamat. Lhk. 22 seisab siin:

Veel viimane jumalaga jätt.

Rich Janno.

„Kuid loodame, et lahkumine on veel kord jälleägemine, juifalleraa — juifalleraa. . . .“

E Raudrupp

„Et aga enesest vähegi mälestusmärki jätta, soovin kõigile tulevatele „Üliõpilaslehe“ sekretääridele, oma ametivendadele, — edu, et nende mälestustes vähemalt selle õnnesoovi läbi, mis ennast iga aasta uuesti kordub, tulevasteks aegadeks elama jääda! (Üliõpilasl. nr. 12/13, 1923).“

„Mõnede bulvaarilehtede šovinistlikud ja natsionalistlikud esinemised (Eestis muidugi Tr.) ei peegelda valitsuse ja maa yldarvamist. Jatkub nimetada, et praegusel ajal haridusministri koht on saksa algupära Eesti riigi kodaniku käes.“

Need kaks näidet. Teiste laad on umbes sama. Kui me nende puhul kokkuvõtteid hakkame tegema, tuleme küll vähe yllatavaile otsuseile. Leiame, et meie suitsutaredest tulnud -son'id, -mann'id, -berg'id polegi seda viimast ja viletsat tõugu, et neis enamasti tuksub Elbe või Maini äärest tulnud ritteri või vähemalt puhast pyrjeli veri. Ja meie Kuused, Männid, Tammed, Pärnad, Vahtrad, kes endid veel eestlasteks tunnistavad, polegi muud kui hiljaks jäänd saksastujad, ainult et nendega on vaid aeg kurja pussi mänginud, ja tuleb kord tund nendegi kätte saksaks saada, kui nad täiele märkusele jõuavad. Ainult praegu veel neid praegusi või tulevaid saksa eestikeelse kooli ja haridusega pimestab ja vägistab pimedusega lõõd saksa haridusminister, olgu ta Bauer, Sauer, või miski -mann.

Ja see yllatus pole meile vastik. Me tõstame pääd ja kergitame rinda ning säeme mokki tudenglikule laulule „Wacht am Embach“.

* * *

Eelpool on esitet objektiivne, kaine teaduse seisukoht, niipalju kui noor alma mater'i õhku vähe hingand pää sellest aru saab: Kuid pää pole inimeses veel kõik. Mõnikord

tükib kaasa rääkima syda ja paljud sisemised funktsioonid, millede fysioloogilist alustki pole seni leit, nii salajased.

* * *

Jah, juba nad määratsevadki, need „sisemised funktsioonid“. Ja ytlevad, et maha kõik teadus, maha ksv.! C. M. läind aasta „Yliõpilaslehes teoreetiliselt ylesseat ja mõnede poolsaksa näistudengiorg-de poolt praktikaks katsetetav kadakasakslus! Fakt on, et eestlased on üks isevärki rahvas, aga kentsakas rahvas yhtlasi, kes on saand oma vanadelt piitsutajatelt nendekeelsed nimed. Väga loomulik, et härradekeelsed, nagu nende koerad ja sõiduhobusedki said saksakeelsed nimed, „Max'id“ ja Spitz'id“. Ja kui mõelda, et sellest häbimärgist vabanemisega, oma nime eestistamisega teadlikud eestlased viivitavad, siis tuleb küll tuju tuld purskama hakata, nagu hiljuti Jaapani saarestik, et ehmatuselt lahti põruks asja tarviduses kahtleva kaaskodaniku sellest yhest nurgakesest pääläe kylge kasvand aju. Ning kuna tean, et parimal tahtmisel tuld ei saa välja oma sõormeist ega silmist, tahaksin hakata prohvetiks, kollitada rahvast ja ytelda, et armuaeg on käes, ja kui seda ei märgata, siis . . . Et aga ka sellest peljutamisest vaevalt midagi ei tule, yllen lihtsalt sellele, kes must kõige paremini aru saab: armas kaasvõitleja, kes sa sama rumal oled kui mina, tarvita oma inimeseõigust ja võta endale omakeelne nimi — homme juba! **Tridens.**

liselt degenererunud, minupärast kas või omas enamuses joomariteks saanud. Aga seejuures olgu hulgaliselt muuseumid hiilgavas seisukorras, ja lapsed õppigu juba koolipingil peensuseni oma rahva minevikku! Kas võib kahtlust olla, et sarnase rahva elupäevad loetud on, vaatamata selle peale, et minevikust nagu mõnest fetišist katsutakse kinni hoida?

Kuid pöörame reaalse elu juure tagasi!

Ainelise vanavara tähtsus on kahesugune. Esiteks on ta materjaaliks teadlastele, kes paralleelsete ehk sarnaste vormide põhjal katavad kindlaks teha, millised sidemed rahval endisel ajal teiste rahvastega on olnud. Selleks otstarbeks oleks muidugi soovivat, et võimalikult kõik vahest veel praegu mõnes maakolkas leiduv materjaal saaks kuni viimse tilgani kokku korjatud. Kuid ka teadlaste kõige üllatavamatel sellekohastel saavutustel oleks ikkagi peaauglikult ainult teoreetiline tähtsus. Näiteks kuigi kindlaks saaks teha, et meie rahvariite teisedid leiduvad üheltpoolt endises Biarmias, teiselt poolt vanas Rootsis, praktilise elu suhtes oleks sel vähe tähtsust. Sest rahvaste poliitilise sõpruse määravad hoopis reaalsemad asjaolud... Ja teoreetiline teadus on volens-nolens sunnitud oma uurimuste ulatust piirama, vastavalt „jõudude ökonomiale“. Eesti ülikoolis on ka veel teisi teadusi, seejuures märksa suurema elulise tähtsusega, olemas, näit. põllumajanduse teadused, kes endale ka hoopis suurepärasmad laboratooriumid jne. ettekujutada oskaksid, kuid siiski sellega lepidav, mis riigi majandusline jõud neile jubab!...

Aineline vanavara, eriti rahvariided ja vööd, on teiseks veel tähtis oleviku rakendus kunsti suhtes. Nimelt on rahvusline ornamentika tõesti seda väärt, et teda hoopis suuremal määral nagu seni ärakasutatakse moodsas riiete-valmistuses, koolide joonistamis-õpetamises, ehituskunsti, keraamika jne. Aga kas on juba üksainus eesti kooliõpetaja igavate, väljamaalt importeeritud shabloonide asemel oma õpilasi lasknud joonistada imeilusaid rahvuslisi ornamente? Vahest mõni üksik kunstikäsitöö õpetaja! harilikkuude keskkoolide joonistusõpetusest ma ei tahaks seda uskuda...

Tartu Naisseltsi poolt väljaantav käsitööleht pakub küll eesti ornamentidega mustreid. Kuid seltskonnas ja nulisal sa kohtad vahest 100 naesterahva hulgas ainult ühe, kes oma kleidi või peakatte sarnasel kombel maitserikkalt on dekoreerinud. Mikspärast see vahetõde ei ole mitte vähemalt 10:1? Kleidikandjatele enestele ei või seepärast mitte etteheiteid teha; sest moodsal naisterahval, nagu ametnikul, naisüliõpilasel, on selleks liig vähe aega, et oma garderoobi kallal näit. väljaõblemise kaudu kaasa-töötada: osetatakse lihtsalt seda materjali, mis kauplustes saadaval. Seal on aga saadaval väljamaa kaup ning ka kodumaa tehaste saadused, mille mustreid mõned käsitöölised — meistrid heaks arvavad pakkuda! Et vähemalt kodumaatekstiihtööstusel võimalik oleks eesti rahvusliste ornamentidega kangaid, lintisid, broderiisid, valmistada, selleks on temal eeskujusid tarvis. Ja kellelt neid saada, kui mitte Rahvamuseumilt? Seepärast oleks küll viimase kohuseks, võimalikult pea üks osa oma sellekohastest kunsti-tagavaradest õigetes värvides reprodutseerida!...

Sarnaseks praktiliseks otstarbeks jatkub aga vististi küll juba ühest kümnest osast sellest vanavarast, mis muuseumisse seni juba on kokku kuhjatud! vahest ainult vööd peaksid suuremal hulgal reprodutseeritama. Ja ei oleks seepärast tarvilik kogumise „tantlustööd“ jatkata...

Kui üliõpilased uueal ajal sarnast kogumistööd mitte enam nii hoogsalt nagu endisel ajal ei läbe ettevõtta, selle asemel neile tähtsama paistva isiklise tööle andudes, siis on selle põhjuseks vist küll õige eluline instinkt, olgugi et nad seda teadlikult ei jaks või osalt ka ei sõenda sõnades väljendada. Ja kui neile seepärast ajakirjanduses autoriteetlikult poolt „aatevaesust“ etteheidetakse, siis on see õieti küll ülekohus... Ekspiarvamiste ärahoidmiseks tähendan, et V. Ernits sarnast etteheidet ei tee; aga päevalhetes ning ka Üliõpilaslehes (1923. a. nr. 2) on sellesarnaseid märkusi küll olnud.

II

Põhja-Ameerika etnograafiliste muuseumide suur hulk oli minule küll uudiseks. Nähtavasti on siis sealne rahvas majanduslises juba nii jõukas ja tema kultuuriline tasapind nii kõrge, et vähemalt üks osa tema esitajast sarnaste „aateliste“ objektide jaoks huvi leiab. Aga ma ei eks viist eeldusega, et seal muuseumi asjandusele end pühendavad, — peale eriteadlaste, vaimustatud kollektsionääride ja palgaliste tööjõudude, — peaauglikult rikkamad rahvakihid, vahest iseäranis ka viimaste naesterahvad, kellel muidu tööd vähe on. Et objektide hulk seal nii suur on, ei tohi imekspanna: elavad ju eriti Kanada ürgmetsades ja põhjapoolsemates laantes indiaanlased veel praegu poolmetsikus olekus. Ning ka Ühisriikide kultuurilisemates osades asusid alles 100 aasta eest indiaanlased. Seal on siis kogumis-objektide leidmine hoopis hõlpsam kui meil, kus Euroopa kultuuri tasandav ning ühtlustav mõju juba aastasadasid on tegev olnud.

Kui meie aga näit. Prantsusmaa rahvamuseumisid (kui sarnaseid seal üldse on) meie omadega võrdleme, siis leiame vististi, et meil oma rahva entograafilisi objekte vahest võrdlemisi 10 korda rohkem on kui Prantsuse rahval!

III

„Üldkultuuritöö“ eest tasumääramine võimaldaks kahtlemata hulga üliõpilastele temast osavõlmist; ja selle ettepaneku teostamist võib aina heakskiita. Kuid seejuures peaks ka neid mõtteid silmaspidama, mis ma eelpool vanavara-asjanduse kahesugusest tähtsusest avaldasin. Nimelt on minu arvamine, et kui Rahvamuseumil peaksid ligemas tulevikus suuremad summad saadaval olema, et-siis tuleks eeskätt tema juba kogutud varandusest rahvuslik ornamentika värvides reprodutseerida ja kümnetuhandelised sõnalise vanavara käsikirjad trükkis ilmutada! Sest ainult sel kombel saaksid need väärtuslised kogud rahvale sõna tõsisel mõttes kättesaadavaks ning eluliselt ärakasutatavaks tehtud, niisama mitte vähemal määdul teadusele. Aga kui senisel kombel ainult uut materjali endisele juure kuhjatakse, siis jääb ta enam-vähem surnuks kapitaliks. Pealegi ei või julge olla, et tulevikus mõni õnnetu juhtumine kõik neid kogusid ei hävitaks ja seega endiste tege-laste ennatsalgava vaeva saavutusi.

Teadaanne.

Kavatsedes edendada rahvusvahelist kirjavahetust meie üliõpilaste keskel, palub välis-toimkond kaasvõitlejaid, kes välismaade üliõpilastega soovivad kirjavahetusse astuda, toimkonnale järgmised teated saata:

- nimi ja eesnimi,
- teaduskond,
- aadress,
- missuguse maa üliõpilasiga soovitakse kirjavahetust alata,
- missuguse huviala üle oleks mõtetevahetus soovivat,
- missuguses keeles soovitakse kirjavahetust pidada.

Kirjavahetust soovijate aadressid ühes muude teadete saadetakse vastavate maade üliõpilaslehtedele avaldamiseks. Nende välismaade üliõpilaste aadressid, kes soovivad Eesti kaasvõitlejatega kirjalikult mõtetevahetusse astuda, avaldatakse „Üliõpilaslehes“.

Üliõpilaskonna-Välis-toimkond.

(Hetseli t. 1, tuba 14).

Vanavara trükile ettevalmistuseks on muidugi suur korraldustööd tarvis, millega üksikud vanemad tegelased ning asjatundjad või muuseumi ametnikud üksi arvatavasti toime ei saaks; selle korraldustöö juures võiks siis väga hästi ka üliõpilaste palgalist abitööd tarvitada.

IV

Avalik kõnede pidamine lausa taeva all Londoni Hyde-Park'is ja tänavatel oli minule küll teada; ning ma pidasin seda ka silmas, meil Tartus „moosekandi salkade ja laulukvartettide“ ülesastumist tänavatenukadel soovitades. Aga ma rääkisin ainult muusikalistest ettekannetest, meelega kõnede pidamist kõrvale jättes. On küll arusaadav, et näit. karskusideed ollakse valmis igalpool „terra marique“ jutlustama. Kuid ei tohi meelest jätta, et meie iseloomu ning sotsiaalse kasvatuses poolest ikkagi veel mitte inglased ei ole: nemad on sotsiaalselt tasakaalus ning poliitiliselt küps ja tugev rahvas; aga meie laiemad rahvakihid on riiklises mõttes alles lapsed. Londonis tohtivat näit. ka anarhist takistamatult avalikult ülesastuda: tema ei ähvarda ehk ärita seal kedagi. Aga meil oleks vahest juba isesots kardetav, rääkimata veel hullumatest. Ja et poliitiliselt äärmised ollused sarnast kõnede pidamise vabadust ning eeskujutähtsust saaksid, on enam kui kindel... Pealegi on sõnaliste ja muusikaliste ettekannete vahel lahtise taeva all veel see vahe: et kõneste hästi arusaada, peab kuulaja end pingutama; ja selle jaoks on kinnise ruumi kõrval — segadusi ärahoidev ümbrus soodne. Lahtise taeva all peasevad ainult üksikud vägevad kõnemehed soovitud mõjule. Kellel seda Demostenese-andi ei ole, võivad mõnikord just vastupidist mõju saavutada.

Muusika-ettekanded on iseenesest kõlarikkamad ja ei kaota vabas looduses palju oma mõjust, mida juba meie tavalised ata-kontserdid näitavad.

Ka võib kõnede sisu trüki läbi laiali laotada, mida muusikaga mitte teha ei saa;

Edasi olid minu poolt ettepanud muusika-palad rahvale pühapäevaseks meelelahutuseks ning naudinguks

kavatsetud, kuna kõiksugu moraliseerivad või didaktilised kõned ikkagi kibeda kõrvalmaiguga oleksid: Karskuse-jutlustamine on omal kohal muidugi õigustatud ning otsustatav. Mina loodan aga, et head laulu kuuldes mõni joodik ennemini kõrtsist välja tuleb; kui ta aga lauljate kõrval veel jutlustajat silmab, pistaks ta oma nina vist veel sügavamini viinaklaasi sisse...

Eelmiste rohkete argumentidega arvan ma küllaldaselt põhjendanud olevat, et meil Tartus ainult muusikalistest ettekannetest kuulitsal juttu võib olla.

Selle probleemi üle veel järelemõteldes olen ma otsusele jõudnud, et üliõpilased ainult laulukvartette tarvitseksid moodustada. Orkestri muusika ettekandmist jäetagu skautide hooleks, kes sellest ülesandest arvatavasti hästi aru saavad ning teda hea meeleaga täidavad.

Märkus. Ka minu artiklis „Veel kord ülikoolist ja ta ülesannetest“ tulevad mitmed trükivead ette, nagu: aasta läki pro läbi, kolmandama näitega pro väitega, ühe õppeaine pro õppejõu, tema aoks pro jaoks.

8. II.

V. Kurrik.

Üliõpilaskonna lugemislaud.

kiratseb ja viriseb nagu tuli toores puus. Edustusel puudub rahaline jõud lugemislauale päale kodumaa ajakirjade ka mõnedki väljamaa ajalehed ja ajakirjad tellida. Kõik meie kodumaa ajalehed päale „Vaba Maa“ saadavad lugemislauale tasuta numbrid. Lugemislaua toimkonnal on „Üliõpilastele“ toimetusega kokkulepe, nii et paljud kodumaised ajakirjad saiakse vahetusena „Üliõpilastele“.

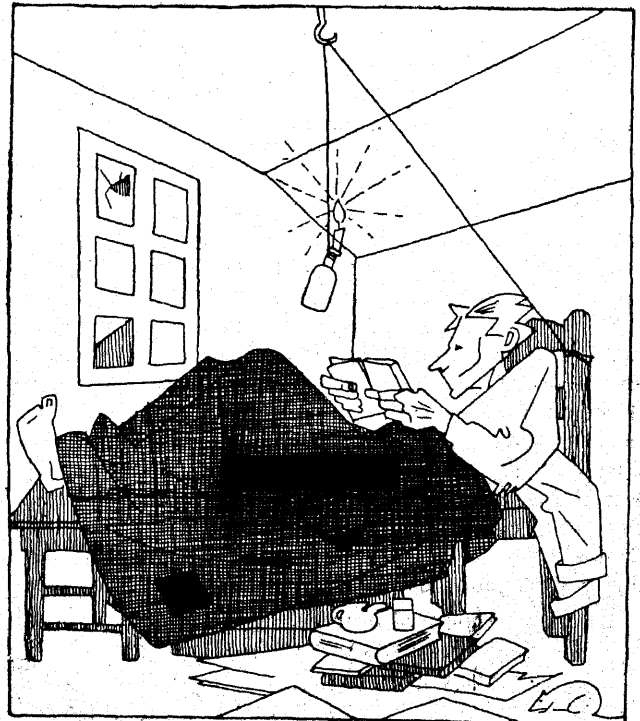
Ülikooli valitsus on olnud toimkonnale väga vastutulelik. Lugemistoa jaoks on Ülikooli valitsuselt lubatavilik arv toole. Ka esitati Ülikooli valitsusele palve oma kanda võtta väljamaa ajalehtede ja ajakirjade tellimine, mis ka vistist toetust leiab, sest lugemislaud on otsekohe seot kogu Üliõpilaskonnaga.

Pildid üliõpilaselust

I

II

Ülevaade tehnikumi üliõpilaskonna edustustest ja eriti 1922./23. a. edustusest.

(Edustuse esimehe A. K a a s i k u kõne kokkuvõtte 1922./23. a. edustuse aruande koosolekul).

Tehnikumi õpilaskonna kui organiseeritud üksuse tegevuse alguseks tuleb lugeda 1. oktoobrit 1920. aastal, mil tehnikumi õpilaste üldkoosolekul kaks järgmist otsust vastu võeti: 1) luua Tallinna tehnikumi täiskursuse õpilaste esitus ja 2) iga tehnikumi õpilane on kohustatud olema tehnikumi õpilaskonna liige. Esitus pidi olema 18 liikmeline ja koosnema osakondade poolt valitavatest esitajatest. 4. oktoobril võeti õpilaste üldkoosolekul vastu esituse põhikiri ja määrati kindlaks esituse koosseis. Samal päeval moodustati ka esimese esituse juhatus, J. Liibant'iga esimehe kohal. Selle esituse juhatus on välja töötanud esituse põhikirja kahes variatsioonis, kumbki neist aga ei leidnud kinnitamist tehnikumi juhatuselt. Selleaegseis protokollis leidub teateid läbirääkimiste ja nõudmistele üle tehnikumi seisukorra parandamise, õpilaste üliõpilasteks nimetamise kohta j. n. e. Positiivse tööna: kinnitati spordi osakonna põhikiri ja määrati krediit selle tegevuse alustamiseks, samuti asutakse dotsentide loengute paljundamiseks.

18. veebruaril 1921. a., mis sama esituse ajal on, otsustatakse õpilastele õigust anda vormimütsi kanda. Kava ja

kodukorra väljatöötamiseks valitud komisjon asus aga vastupidisele seisukohale tunnistades, et õpilaskond üldmütsi kandmiseks veel välja arenenud ei ole. 10. aprillil 1921. a. lahkub esituse juhatuselt Liibant, kelle asemele astub uueks esimeheks H. V i s m a n. 9. okt. 1921. a. peetud õpilaste informatsiooni koosoleku tegevuse aruannet esitades, võtab abiesimees Ahman kokku 1920./21. a. tegevuse: „Esituse põhikirja kinnitamine, loengute paljundamine, tehnikumi ruumides puhtuse eest hoolitsemine, tehnikumi juriidilise nime ja õiguste kindlaksmääramine, õpilastele üliõpilase nime andmine ja lõpuks „Üliõpilaslehe“ küsimus. Sellel koosolekul tehakse aga esitusele kibedaid etteheiteid. Peab tähendama, et töötamine sel ajal oli väga raske. Juba algusest peale satuti vastolusse tehnikumi juhtivate jõududega, õpilaste üldkoosolekul olid keelatud. Siiski näeme protokollis reamatusi, et on peetud 20 erikoosolekut ja oldud läbirääkimistes Tartu üliõpilaskonnaga.

1921./22. a. esituse aeg on mingisuguste kriiside aeg. Kui esimesel esitusel on märgata sihikindlat tööd, võib olla teatud piirini närvilikkude tahtmist lahendada kiire korras valusaid, laialisema ulatusega küsimusi, siis paistab teise esituse töös silma rohke juhuslikkus. Nii näeme, et esitus, ülesandeid otsides, on isegi tahtnud oma peale võtta „majanduslist hoolekannet nende õpilaste eest, „kes liikmemaksu äramaksnud“. Liikmemaks aga oli sel ajal 25 mrk.! Siiski tuleb selle esituse arvele panna täideviidud tööd, nagu praegu maksva esituse põhikirja, valimismääruse väljatöötamist ja esimese „Üliõpilaslehe“ toimikonna valimist. Üldse

Gaudeamus.

Tuntud üliõpilaslaulu „Gaudeamus igitur“ teise salmi tähendus on ammu ajast tume olnud.

Ubi sunt, qui ante nos

In mundo fuere (?).

Vadite ad superos,

Transite ad inferos:

Ubi iam fuere!

Sest traditsioonilise mõistetakse „ubi“ all küsimisesõna „kus“. Kuid siis ei ole viimasel real „ubi iam fuere“ pea ühtegi sisulist mõtet!

Mina omalt poolt parten ette, „ubi“ all mõista „ubii“ (mida täiesti korrektelt ka „ubi“ tohib kirjutada), see on seda rahvaharu, mida Caesar ja Tacitus mainivad, ja kes umbes Kölni kohal Rheini kallastel elas.

Minu väide põhjendus on järgmine: „Gaudeamus“e luuletaja ja selle laulu sündimislugu ei ole täpselt teada. Arvatakse, et see laul vähemalt saja aasta eest Lääne-Saksamaal Rheini ääres on sündinud ja sealt levinud. Tema luuletaja koduks võis vahest just Bonni ülikool olla (asutatud 1818. a.), ja see asub just vanade uubilaste piirkonnas! Kas ei ole üsna loomulik, et autor peale sissejuhatava salmi kõige esiti nimelt muistsete esivanemate peale mõtleb? Sarnase isa-isade kiitusena kõlaks see salm igatahes üpris ülevamalt ning arusaadavamalt, kui senise kommentaari põhjal:

„Uubilased on need, kes enne meid siin maailmas olid.

Minge ülemiste juure,

minge alumiste juure:

uubilased on sealgi juba olnud!“

Nimelt ei tarvitse „superos“ ja „inferos“ all mõista „taevalised“ ja „põrgulised“; vaid neid sõnu võib tavalises mõttes tõlkida: jõge pidi ülevalpool ja allpool, — nagu neid ladina geograafias harilikult tarvitatakse. Ehk ka seisuslikes mõttes „ülemad“ ja „alamad“: „Ka nemad on enne ikkagi juba uubilasteks olnud!“

Minu seletuse poolt, et „ubi“ all tõesti lauliku esivanemad — uubiid tulevad arvata, räägib pealegi veel asjaolu, et järgmistes salmides ka professoreid, neidusid, naisi ja riigiisa kiitvalt nimetatakse. Seepärast oleks sarnase uue seletusviisi tõttu laulu sisu märksa sümmeetrilisem ehk järjekindlam, kui ta senise arusaamise või mitteamusaamise põhjal olla võis.

Rheiniäärsetele üliõpilastele, — olgu nad Bonnis, Kölnis ehk kustahes selles piirkonnas, — oli oma kitsama kodumaa kõige vanema sugurahva sarnane ülistamine laulus üsna loomulik. Pärastpoole levis see laul ka teiste ülikoolidesse, ja seejuures ununesid aegapidi uubilased, kuna „ubi“ tõlkeks hakati tarvitama „kus“. Meile igatahes on uubiid küll täiesti võõrad, ning oleks ajakohane nende nime asemel tarvitusele võtta „aestui“. Siis kõlaks see salm nii:

Aestui sunt, qui ante nos

aestui iam fuere.

Teisest rahvusest üliõpilased võiksid vastavalt teised nimed valida, näit. Boii, Venedi, Scythae.

Minu arvates on see küsimus huvitav küllalt, et tema kohta enne õpetatud filoloogid teaduslikes mõttes ja selle järele üliõpilaskond praktilises suhtes seisukohta võtaks.

29. I 1924.

V. Kurrik.

töötas see esitus 31. X. 21 kuni 17. III. 22. Esituse esimeheks oli Jensen.

Kolmas esitus, esimehe kohal A. Klein'iga, alustas tegevust 3. aprillil 1922. a., pidas kaks koosolekut ja lõpetas oma tegevuse 19. XI. 22 õpilaste üldkoosolekuga.

Neljanda esituse esimene koosolek peeti ära 7. det., esimeheks valiti A. Kaasik. Aasta jooksul on esitus, mis 28. V. 23. a. otsustati ümber nimetada edustuseks, pidanud 14 koosolekut. Sama aja jooksul on juhatus pidanud 18 koosolekut.

Et saada tervet pilti edustuse tegevusest, lubatagu tähendada olude peale, mis valitsesid tol ajal tehnikumis ja väljaspool teda tehnikumi suhtes. Eelmised esitused ei suutnud kindlustada oma seisukohta tehnikumis ega teha midagi üliõpilaskonna kasuks väljaspool tehnikumi. Tehnikumi juhatuses valitses mingisugune vaenulikkus edustuse vastu. Sealt soovitati edustus kõrvale jätta ja asutada korporatsiooni. Edustus ja tema juhatus pidid arvestama selle meeoluga. Oli vaja selgitada meie ülesandeid ja sihte, meie tarvilikkust. Pidasime soovitavaks elavama läbikäimise alustamist Tartu üliõpilaskonnaga. Tekkis rida küsimusi, mille arenemist oli vaja silmas pidada ja kaasa aidata.

Üksikute üliõpilaskonna ettevõtetest ei saadud suuri tagajärgi, Edustus tahtis jätta üliõpilaskonnale võimalikult laialisema tegevusevabaduse ja algatuse. Oli märgata, et seda kasutati. Endistelt esitustelt jäi üle hulk paljundatud loenguid. Tarvidus nende järgi oli aga väike, miks neid ka inventaari nimekirjast maha kustutati. Edustuse osakonnana on enam-vähem iseseisvalt tegutsenud spordi osakond. Tema teeneks tuleb pidada üksikute spordist huvitatud ksv! ksv! koondamist ja tehnikumi spordi, ta praegusele kõrgusele tõstmist rea võistluste läbi, milledest suuremaks oli osavõtmine Baltiiriikide üliõpilaskondade olümpiaadist. Toimkondadest töötasid põhiseaduse, „Üliõpilaslehe“ ja peakatte toimkonnad. Põhiseaduse toimkond ei suutnud oma ülesannet lahendada kuna ta seisukohale asus, et üliõpilaskonna põhiseadus tehnikumi tulevases korraldusest oleneb; et aga viimase iseloom aga veel väljakujunemata, siis jäeti põhiseaduse väljatöötamine kõrvale. Toimkond andis aga edustusele ta praeguse kodukorra ja lahendas üliõpilaskonna pühade küsimuse.

„Üliõpilaslehe“ toimkond võttis, peale oma otsekohese ülesande — „Üliõpilaslehe“ laialilaotamise tehnikumis ja sellele kaaastöö muretsemise, Tallinna ajalehtedes tehnikumi informatsiooni oma kätte, et ära hoida senini selles informatsioonis valitsenud juhuslikkust. Peakatte toimkonna töö lõputagajärg on teada — on muretsetud peakate ja sellele vastav statuut. Edustusel arutusel olnud küsimustest võiks veel nimetada: Inseneride, arhitektide ja tehnikute kutseõiguste seadust, mis Riigikogu poolt vastu võetud ja nüüd maksma pandud. Üliõpilaste suvise vahetamise küsimust, Baltiiriikide üliõpilaskonverentsi, tehnikumi juhatus poolt väljatöötatud Eesti-Vabariigi politehnikumi põhikirja läbi vaatamist, läbikäimist V. Ernits'iga karskusküsimuse levitamise kohta tehnikumis. Üliõpilasmaksu küsimus, üliõpilasnimetus. Vabaduspäeval korraldas edustus langenute ksv! ksv! mälestuseks aktuse, ekskursiooni Virumaa tööstusega tutvumiseks läinud sügisel, osavõttu laulupeo korraldustöödest j. n. e. Välismaade üliõpilaskondadega on kokkupuutumisi olnud mitmel korral. Hollandi üliõpilaste laulukooriga ühel korral ja Läti üliõpilaste ekskursiooni vastuvõimne kahe korral. Lätlastelt saadud vastukäigu kutse peale on otsustatud sõita

eeltuleval kevadel Riiga. Laulupeo ajal oli juhus vastu võtta Ungari üliõpilaslauljaid, kellele vastukülaskäiguks 5-liikmeline Eesti üliõpilaste rühm Ungari sõitis. Selles rühmas oli tehnikumi üliõpilaskonna esitajana kaasas R. Lasn. Lühike kokkupuutumine oli Saksa üliõpilaste laulukooriga, selle läbisõidul Tallinnast.

Edustuse tegevuse kokkuvõtet tehes võin tähendada et: 1) edustus on suutnud luua omale seisukoha tehnikum, juhatus ees, kui ka selle üliõpilaskonnas; 2) ta on olnud kontaktis Tartu üliõpilaskonna juhatusoga ja on püüdnud seaj tehnikumi üliõpilaskonna huvisid kaitseda; 3) ta kasutas juhuseid ühendusse astumiseks välismaade üliõpilaskondadega ja 4) püüdis lahendada kõiki tehnikumi üliõpilaskonda olulisemalt puutuvaid küsimusi.

Oma tegevuses ei puudunud juhatusel edustuse usaldusi ja poolehoid. Heameelega võib ära märkida ka tehnikumi mõlema teaduskonna dekaani prof. Dreyeri ja prof. Maddisoni vastutulekut edustusele ta töös.

Üliõpilasmütsi kohta¹⁾.

Nagu ju teada omavad paljud üliõpilased „üldmütse“. Ja seda kantakse nii suvel kui talvel. Suvel on ta ju praktiline kanda, olgugi et pealmine valge samet varsti ilma hoolet kandmata kollaseks muutub. Teiseks on tal ka valguse suhtes oma hää külg, tema ei ime enesesse mitte palju päikese kiiri ja on seega täiesti suve jaoks kohane. Teine lugu on aga üliõpilasmütsi kandmisega talvel. Olgugi, et ta talvel kandmiseks sugugi ettenähtud pole, kannavad teda ju paljud üliõpilased talvel. Sest, mis jaoks siis juba teist mütsi kanda, kui üks müts olemas. Seda viimast väidet ei võiks ju sugugi mitteüldiseks arvamiseks võtta, kuid tõesti näib see paljudele mütsikandjatele omane olevat. Ja seda arvamist peame vaatlusel ka arvestama.

Kolmandaks ei taha paljud üliõpilased teda sellepärast kanda, et seda mütsi teotatud on ja teotatud saab (kui tarvilik, võin fakte mitmeid ja palju ette tuua. Olen neid just arvestades seda märkinud). Nagu ju teada ei kannu mitte kõik üliõpilastest üldmütsi (praegusel juhtumisel ei arva ma siia hulka korporanta, sest neil on juba oma mütsid, missugusid mütsi mitte võimalik kergesti pole teotada) ja kannavad üliõpilasmütsi ka mitteüliõpilased, ülikoolist hoopis eemal seisvad. Igatahes on ka paljud üliõpilased kas eelolevaid argumente arvestades — või mõnel muul praktilisel mütsi puudusel, üliõpilasmütsi kandmast loobunud.

Oleks väga soovitatav, et vähemalt mõtteid avaldatakse, kuidas tuleks sarnaste juhustega ümberkäia? Tarvis oleks kontrolli seada, kas on üldmütsi kandja üliõpilane või mitte. Nagu juba eelpool tähendatud, pole üldmüts talvel sugugi kandmiseks praktiline. sest ta peab oma valge lagi-pealsega kõiki: küll vihma, küll lund ja lõrtsu vastu võtma ja seda kõik vaikselt ära kannatada, värvi poolest kollaseks muutuma.

Mina omalt poolt arvan, et üliõpilasmüts võiks suvel sarnase kujuliseks jääda. Võiks aga vastavast kuupäevast lugeda teda suviseks üliõpilasmütsiks ja vastavast kuupäevast talviseks üliõpilasmütsiks. See näib mulle küll kõige praktilisem, et talvine üliõpilasmüts oleks musta

1) Toimetuse märkus: Toimetus avaldab eelnevat read, kõigiga mitte küll päri olles, kuid loodab, et selle kohta järgnevas numbris sõna võetakse. Hele üliõpilasmüts keset talve mõjub, nagu reisikasuka ja õlgkübara kooskandmine. Kõige rohkem näivad patustavat selle vastu hooled üliõpilascd, juudid ja venelased. Tihti kasvavad mütsi ajal, mis kunagi valge olnud, juba seened. Niisuguste mütside kohta võiks küll tarvitada „üldmüts“, nagu läind aasta kevadsemestril selle lehe veergudel soovitati.

lagipäälsega ja rosetlitega, kuna suvel sellele valge püür pääle tömmatakse. No on nüüd rosetlitega säärane lugu, et seda ei vast korporandid, kuid neil on ju värvid.

Palun kaasvõitlejaid, arvestades minu poolt etteoodud argumente, avaldada oma arvamist selle kohta.

A. T.

Üliõpilaskonna Edustuse koosolek

12. veebruaril 1924.

Juhatab Esimees V. N a n o.

Päevakorras: Eelmise koosoleku protokollil vastuvõtt, aruanded, täiendavad valimised, Ed. kodukorra täiendamine, välisloimkonna kodukorra vastuvõtt, üliõpilasmaja küsimus ja jooksvad asjad.

Pääle protokollil vastuvõtmise annab esimees V. N a n o aru Juhatusetegevusest. On läbiviidud Edustuselt pärandatud ülesanne referendum. Üliõpilastele on püütud tööd muretseda. Selleks on avatud raamatupidamise, köitmise ja puutöö kursused. Elavana on olnud Üliõpilasmaja küsimus. Maja ühiselt ehitamise mõttes Karskus-Liiduga on peetud viimasega läbirääkimisi. Nagu teada on Karskusliidul Ülikooli läheduses plats, soodne Üliõpilasmaja ehitamiseks. Et aga Edustuselt mingisuguseid juhtnööre selleks pole saadud, siis on olnud võimatu astuda kaugemaid samme. Järgnevatel läbirääkimistel jõuti üksmeelselt otsusele Üliõpilasmaja hädalise vajaduse üle. Senini aga kui pole selged vahekorrad, ei leitud tarvilikuks siduda ennast ühegi teise organisatsiooniga. Asja korraldajateks valiti viieliikmeline toimikond, kuhu kuuluvad: Esimees V. N a n o, kaasvõitlejad K u k k e, U i g a, Siil ja väljastpoolt Edustust ksv. A. O i n a s. Asja tähtsust ja koostöötamist Ülikooli ning Valitsusringkondadega silmaspidades otsustati paluda Rektor H. K o p p e l, Riiigivanem K. P ä t s ja Riigikogu Esimees J. T ö n i s s o n toimikonna liigeteks. Vabariigi aastapäeva pühitsemise üle andis aru ksv: S a v i. On olnud organisatsioonide esitajate koosolek, kus otsustati paraadist osa võtta, kuna tehniliste küsimuste lahendamise jäeti sellekohase toimikonna hooleks. Et ksv. K u k k e tööga välis- ja põhiseaduse toimikondades koormatud, siis palus ta end vabastada Juhatusetegevuse laekahoidja kohustest. Uueks laekahoidjaks valiti ksv. P a u l R u d i seltside rühmast.

Üldiselt valitses koosolekul üksmeel ja vastastikune arusaamine.

Prof. T. H. Kjellin, prof. L. Kettunen ja lektor H. Kettunen lahkuvad ülikooli juurest pääle semestri lõppu.

Soome professorid lahkuvad meilt üksteise järele. Mineval kevadel läks siit praegune Helsingi ülikooli professor Tallgren. Kõige kauem on siin peatunud prof. Kettunen abikaasaga. Mineval aastal, kui räägiti prof. Kettuse lahkumisest, seletas viimane, et veel siia tahab jääda, nüüd on aga kuulda, et pääle kevadsemestri lõppu lugupeet professor ühes abikaasaga meie ülikooli juurest lahkub.

H. ja L. Kettustega ei kaota Tartu ülikool mitte üksi kaks tüsedat ja ennastohverdavat õppejõudu, vaid noored teadusjüngriid oma paremad juhatajad ja õpetajad.

Kaotus on seda suurem, et prof. Kettusele on raske leida väärilist järeltulijat.

Viimast semestrit loeb meil ka kunstiajaloo prof. K. Kjellin, kes lahkub Eestist tuleval augustikuul.

Mõne aastaga, mis prof. Kjellin siin viibind, osutub ta üheks paremaks meie kodumaa keskaja kirikukunsti tundjaks.

Ta on oma õpilastega läbiuurind suurema osa meie linnade ja maa vanemaid kirikuid ja mälestusmärke ja tahab ka eeltuleva suve selleks pühendada.

Käesoleva semestri loenguil käsitab prof. Kjellin linnade ehitus- ja mälestusmärke Eestis.

Prof. Kjellin kaebab liig suure töökoorma ja palga kitsikuse üle. Ta tahab suurema innuga anduda teaduslistele uurimustele, milliseks otstarbeks tahab veel mõnigi uurimisreisile tulevikus Eestis teha.

II Akadeemilise Hõimklubi „Setu õhtu“,

mis teisip. 12. II Yhiselumajas ära peeti, kujunes nii ettekannete kui pärastiste läbirääkimiste poolest yheks huvitavaimaist klubi viimaste koosolekute seas.

Päevakorra kandvamaks osaks oli dr. J. M a n n i s e ettekanne „Setu reisi muljetest“. Kõneleja andis oma kahe Setu reisi tähelepanekete varal elava ning huvitava pildi setude vaimlisest ja igapäevasest elust. Ettekannet illustreeris kena koguke udupilti.

Järgmisena kandis yliõp. P. V o o l a i n e ette omi setukeelseid — lyyrilisi ja eepilisi luuletusi.

Mag. A. A n n i esitas mõningaid soome rahvalaule (Meie maa, Porilaste mars, Väinola lapsed) hästi õnnestunud eestikeelses tõlkes. Nad on määrat „Odamehe“ kirjastusel pea ilmuva Soomet populaarselt käsitava raamatu jaoks, mille puudust seni yldiselt tunti.

Läbirääkimiste all teatab klubi esimees, et Liivi Haridusseltsi laulukoor tahab märtsikuu keskel tulla Eestisse, et esineda kontserdiga Tartus ja võimalikult Tallinnas. Sarnane kontsert peaks akad. ringkondis kindlasti suurt huvi äratama. Eeltöödega on juhatus poolt juba algus teht. Kontserdi korraldamiseks valitakse kolmeliikmeline toimikond.

Yhes liivlaste Tahtu tulekuga jutustavad klubi saadikud jõulukinkide viimisest liivi lastele. Rõõm on yldine olnud. Kingid on suuresti kaasa mõjund liivlaste enesetunde tõusmiseks. Prof. L. K e t t u n e n peatab lyhidalt liivlaste praeguse seisukorra juures mag. O. L o o r i t s a kirjade põhjal. Läti juhtivais ringkondis olevat jõulukinkide saatmine ja yldse liivlaste eest hoolitsemine otse vastupidiselt mõjund. Olevat tunda vaenu liivi kysimuse vastu. Kultuurfondist ei anta neile abi, koguni läikeelse raamatukogu asutamist ei võimaldata. See seisukord kuid kohustab meid veel enam hoolitseda liivlaste eest.

Hra E r n i t s võtab ligemalt kõne alla Ingeri koolet, rõhutades neis soome keele õpetamise tarvidust. Samuti olevat koolet, koo õpekeeleks vene keel, kuna neis suurim osa õpilasist ingerlased on. See on venestamine riigi kulul. Teeb ettepaneku riigivanemale mõlemate kysimuste lahendamiseks soovivaalduus saata, mis koosolijatele heaks kiidetakse.

Lõpuks jutustab hra Ernits huvitavaid üksikasju ja isiklike mälestusi nimele panemisest Ingeris, mida mag. J. M ä g i s t e omalt poolt täiendab.

Koosolek, mille kogu kestsusel oli tunda teat elevust ja hoogu, lõppes alles hilja öösel.

Ülikooli teated.

Teaduslikkudeks stipendiaatideks

ülikooli juure on kinnitatud 2 aasta peale mag. phil. Alfred K o o r t — filosoofia alal ja mag. phil. Hans K r u u s — Eestimaa ajaloo alal.

Dr. theol. K. K. Grass

on haridusministeeriumi poolt uue testamendi seaduse professoriks kinnitatud, kusjuures temale on lubatud loenguid käesoleva semestri ning tuleva õppeaasta vältusel Saksa keeles lugeda.

Õpetatud agronoom L. Rinne

on kinnitatud kultuurtehnika ja geodeesia õpetoolile dotsendi kohustetähtjaks.

Ülikooli kaubandusosakonna lõpetasid:

üliõpilased Villibald Raud, Peeter Kurvits, Johanna Riisenberg (s. Puskar), Theodor Reimann, Viktor Raukas ja Oskar Lipmann — kõik II. järgu diplomiga, kusjuures esimestel viiel õigus on I järgu diploomi saada, kui nad 6 kuu jooksul vastava kirjaliku töö esitavad ja see teaduskonna heakskiitmist leiab.

Filosoofia teaduskonna lõpetas

stud. phil. Alfred Koort magister filosoofia astmega filosoofia alal.

Usuteaduskonna lõpetasid

järgmised üliõpilased: Bruno Ederberg — cand. theol. diplomiga, Maks Vaher ja Arnold Tammik — grad. stud. theol. astmega, õigusega cand. theol. astme peale kirjaliku töö esitamisel.

Vastutav toimetaja: **Ang. Oinas.**

Väljaandja: **Tartu Üliõpilaskonna Edustus.**

Eksamite ajaks

kõigis teaduskondades
tarvitatavad õpperaa-
matud.

Möödukate hindadega.

Nimetame täna:

Bier, Braun u. Kümmel, Chirurgische Operationslehre gb. 5 Bde.	Mk. 22.500.—
Bumm, Grundriss zum Studium der Geburtshilfe gb.	2.500.—
Corning, Lehrbuch der topographischen Anatomie gb.	2.500.—
Garré und Borchardt, Lehrbuch der Chirurgie gb.	1.800.—
Küstner, Kurzes Lehrbuch der Gynäkologie brosch.	1.200.—
Rauber-Kopsch, Lehrbuch u. Atlas der Anatomie 6 Teile in 5 Bden gb. cpt.	5.300.—

Täiendame oma ladu professorite juhatause järele.
Palume elavat osa võttu.

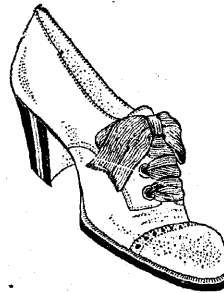
Aster, Geschichte der antiken Philosophie gb.	Mk. 750.—
Külpe, Einleitung in die Philosophie gb.	800.—
Vorländer, Geschichte der Philosophie 2 Bde. gb.	1200.—
Windelband, Geschichte der neueren Philosophie 2 Bde brosch.	1600.—

PRAEGU ILMUNUD:

Тредвелъ, Курсъ аналитической химии 2 тома по 800.— марокъ	
Чупровъ, История политической экономии	300.—
Вейцманъ, Курсъ счетоводства	800.—

J. G. KRÜGER, raamatukauplus.

Rüütli t. № 9. / **TARTU.** / Telef. № 760.

Saapatööstus ja -kauplus

A. Josses

asut. 1895. a.

Tartus, Kütini tän. 4,
soovitab

jalanõusid kõrges headuses

ning täieliku vastutusega töö eest.

Soovitame

kladesid, vihkusid,

**joonistuse ja laua
blokkisid**

ning igasuguseid muid
kirjutuse vahendeid.

Samuti soovitame

**inglis-, prantsus- ja saksa-
keelseid raamatuid.**

Ekspiarvamiste arahoidmiseks rõhuta-
me, et meie kaupade hinnad võistle-
mata odavad on.

Et see tõesti nii on, selgub, kui lähe-
malt tutvunete meie hindadega.

K.-Ü. „Looduse“ raamatukaupl.

Rüütli tän. nr. 9.

ÜLIÕPILASLEHT

ilmub kaks korda kuus.

Tellimise hind: semestris Mrk. 140.

Üksik number Mrk. 25.

Toimetus asub; „Ühiselumajas“ Het-
seli tän. nr. 1, tuba 12.

Toimetuse kõnetunnid: iga kesknädal
ja laupäev kella 2—3.

Silmad siia!**Silmad siia!****Paberitööri „Kodumaa“ Tartus, Aleksandri tän. nr. 9. Tel. 787****Endised A./S. Räpina Paberivabriku kaupluse teenijad**

paluvad endiseid ja kõiki teisi kaubatarvitajaid neid vaatama ja oma tellimistega austama tulla.

Kõige odavam ostukoht üliõpilastele. Soovitame suures väljavalikus: kõiksugu kirjutus-, post-, suitsu-, pergamin-, pergament-, trüki- ja pakkimise paberit rullis ja poognas. Kuivatus- ja filtripaber, joonistus-, klants-, kompveki-, siidi- ja teised ilupaberid. Konfetti, serpentiinid, ilulaternad ning kõiksugu kirjutusmaterjalid ja koolitarbeained.

Üliõpilastele 0/0 0/0.**Üliõpilastele** 0/0 0/0.

Ilmus trükist:

Prof. W. Seeler:**System des römischen Privatrechts**

Hind 200 marka. Üliõpilasorganisatsioonidele hinnaalandus.

O/Ü „Noor-Eesti Kirjastus“ — Tartus.

Rüütli tän. nr. 4.

Osaühisuse

„LINDA“**kohvik**

Suurturg 2 — — Suurturg 2

Telefon 4-83

Eesti seltskonna

parem kohtamispaik.

Alati saadaval kõiksugu kondiitri saadusi

Tellimised täidetakse korralikult.

Maitsevad ja hästi valmistatud

kodused lõunad

40 marka. Kõitri tän. 3, krt. 4, III korrus.

Moodsam, täielikum
ja odavam**juuksetööstuse-äri Eestis**Tartus, Jaani tän. 16, Raatuse
taga. Telefon 6-43.Daamide, hermade ja teatri
coiffeur-salongid. Manicure.Äris ainult esimese järgu
tööjõud. Eeskujulik puhtus. Jootraha ei võeta.Austusega **J. Luksep.****Viini kondiitriäri**

Jaani tän. 7 (telef. 610)

I järgu kohvik.Suur valik: dessertkooke, shokolaadi,
kompvekke ja vägasuguseid üllatusi. Tel-
limised tortide ja kringlite peale täide-
takse igal ajal korralikult.**Rohu ja värvi ladu****K. NIGGOL**

Kaubahoov 3.

Soovitab kõiki sellesse alasse puutuvaid kaupsid.

Üliõpilastele 10% hinnaalandust.